

Gregovszki Judit – Orbán Zita: Az afgán társadalom vertikális és horizontális tagolódása.

1. Bevezetés.

Afganisztánnal kapcsolatosan sokan gondolják úgy, hogy egy ilyen témával foglalkozni egyenértékű azzal, mintha darázsfészekbe nyúlnánk. Azonban, ha az afgán történeket a társadalom bemutatásán keresztül közelítjük meg – ahogy mi is tettük – úgy számos érdekességre bukkanunk. Az olyan jellemzőkön; mint fizetés, vagy bűnesetek; bemutatható, hogy hol tart jelenleg a rendszerépítés a fejlődés szempontjából, az esetleges torzulásokon keresztül láthatóvá válnak a hibák, és ezzel nyilvánvalóak lesznek a még megoldásra váró feladatok is.

Nem utolsó sorban pedig lehetőségünk van arról képet kapni, hogy a nagy elméletalkotók által leírtak egy olyan specifikus környezetben, mint az afganisztáni, hogy működnek¹. Az általunk vizsgált téma alapját az előbbieket adják². Ehhez az elméleti alapot azok az elméletirők, valamint az elméleteiket összefoglaló művek adják, amelyek a társadalmi törésvonalakkal foglalkoztak³.

A tanulmány írásakor elsősorban arra fordítottuk a figyelmet, hogy *láthatóvá tegyük az afgán társadalom szerkezetében végbement változást, valamint az alkotmányos berendezkedés hatását a mindennapi életre*. Kíváncsiak voltunk arra, hogy *a nemzetközi jelenlét hogyan hat az egyének életére, és a hatás milyen előjelű*. Ezek alapján elsőként a társadalom vertikális tagolódását mutatjuk be. Ezt követően a horizontális tagoltság következik, amelyben a centrum-periféria szembenállást vizsgáljuk, azért, mert ezen látszanak a leginkább azok a jegyek, amelyek a mai afgán társadalmat jól jellemzik.

¹ Lipset – Rokkan, 1990: Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments.

² Az általunk említett nyugati gondolkodók az elméleti keretet adták a vizsgálódáshoz. Azonban kétségkívül igaz az, hogy bizonyos jellemzőket tekintve minden társadalom egyforma, közöttük különbséget a speciális jellemzőik alapján lehet tenni, ilyenformán természetesen van olyan jellemző, amelyben a nyugati és keleti társadalmak megegyeznek, de számos olyan különbség is akad, amelyben a kettő egymástól eltér. Ezért tehát az alapokat vettük a nyugati gondolkodóktól, és ahol szükséges volt idomítottuk azokat a keleti viszonyokhoz.

³ Henjak, Andrija, 2008: Political Cleavages and Socioeconomic Context: History, Welfare State, Deindustrialization and Variaton in Patterns of Political Divisions in Advanced Industrial Countries, Immerfall, Stefan – Therborn, Göran (szerk.), 2009: Handbook of European Societies: Social Transformation in the 21st Century.

2. Az afgán társadalom vertikális tagolódása.

A társadalom leírásához szükséges adatokat több forrásból szedtük össze. Az egyes társadalmi rétegek létszámát illetően, illetve a rájuk vonatkozó mért adatokat az Afgán Statisztikai Hivatal hivatalos weboldaláról kerestük ki⁴. E mellett a munkanélküliségről, és a városiasodásról szóló adatokat egyrészt elemzésekből, tanulmányokból, másrészt a CIA hivatalos oldaláról kerestük elő⁵. Ezután szükségünk volt a társadalmi rétegek pontos meghatározásához olyan tanulmányra, mely a városok életszínvonaláról⁶, illetve olyanra, amely a vidékiekről szól⁷.

A fentebb bemutatott közvélemény-kutatások adataiból megnéztük, hogy 2008-ban mennyi volt az összlakosság létszáma Afganisztánban. Ezt követően azt néztük meg, hogy mennyi a munkanélküliségi ráta, és az számszerűsítve hány embert jelent. Ezután visszatértünk a Statisztikai Hivatal adataihoz, és a megfelelő táblázatokból kiválasztottuk az eliteket, illetve a bürokrátákat, és megnéztük, hogy mekkora a létszámuk 2008-ban. Ezt a létszámot, valamint a munkanélküliek létszámát ezután kivontuk az összlakosság számából, és a megmaradt létszámú emberrel kellett a továbbiakban foglalkoznunk.

Ezt követően, hogy a „maradék” emberlétszámmal dolgozni tudjunk, megnéztük a városiasodás mértékét Afganisztánban. Az így kapott százalékarány alapján osztottuk a fennmaradó társadalmi réteget két nagyobb csoportra: városi lakosokra, és vidéki polgárokra. Ezután, azt kellett megnézni, hogy ki az, aki létminimum alatt, és ki az, aki létminimum fölött él. A létminimum alatt élők adták a középosztály alsó rétegét, míg a limit fölött élők adták a felső középosztályt.

Az így kapott számokat összeadva a következő adatokat kaptuk: az elit és bürokráták száma: 473 504 fő. A városon és vidéken élő felső középosztály száma: 8 916 315 fő, míg az ugyanitt élő alsó középosztály száma: 4 717 481 fő. A legalsóbb osztály száma pedig, melyet a munkanélküliek alkotnak: 9 404 100 fő. A kapott adatokat a következő diagramm szemlélteti:

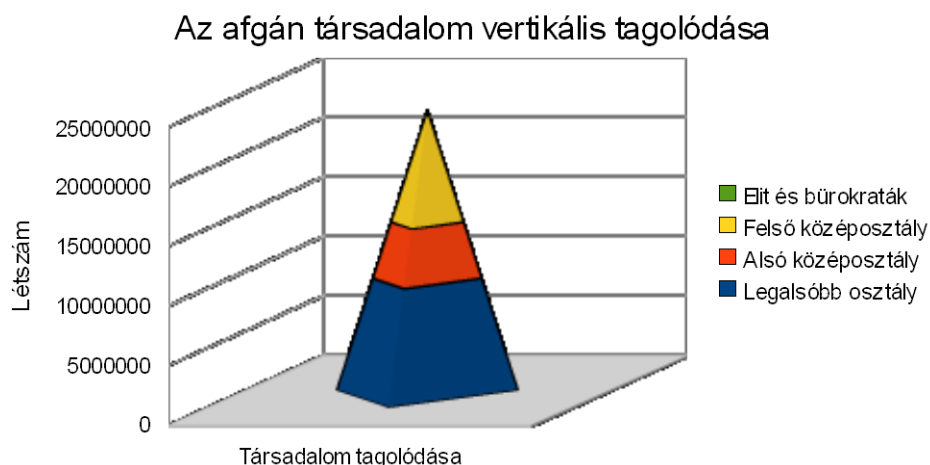
4 Afgán Statisztikai Hivatal honlapja.

5 CIA World Factbook, Afghanistan.

6 Islamic Republic of Afghanistan Ministry of Labor and Social Affairs, Martyrs and Disabled, 2008: An Urban Area Primary Source Study of Supply & Demand in the Labor Market.

7 Summary of the National Risk and Vulnerability Assessment 2007/8: A Profile of Afghanistan, 2007.

1. ábra: Társadalmi osztályok megoszlása országosan.

Forrás: <http://www.molsamd.gov.af/Documents/labormarketsurvey.pdf> és <http://nrva.cso.gov.af/NRVA%202007-08%20Report.pdf> és <http://www.cso.gov.af/> (2010-01-18) /szerkesztette: Gregovszki Judit és Orbán Zita/.

A grafikon ábráját szemlélve világosan látszik, hogy az afgán társadalom még mindig **torz szerkezetű**. A 2008-ban a több, mint 23,5 milliós népesség szűk 2%-át alkotja az úgynevezett *elit*. Ebbe a társadalmi osztályba a politikai elit, a gazdasági elit, az egyházi elit, a katonai elit, a szellemi, vagy tudáselit, illetve a bürokráták, és nagypolgárok tartoznak. Azért, mert ők rendelkeznek a kellő anyagi, és szellemi tőkével, és ezeknek révén kiterjedt kapcsolati rendszerrel. Az alkotmány⁸, és választási törvény⁹ alapján ők az a csoport, amely viszonylagos kiváltságokat élvez a társadalom többi részével szemben. Hiszen betölthetnek politikai pozíciókat is, és megkaphatnak jól fizető állásokat, míg azok, akik nem tudnak tőkére, és kapcsolati rendszerre szert tenni¹⁰, erre nem aspirálhatnak.

Ha csak az adatokat vennénk figyelembe, akkor a diagramm alapján az is elképzelhető, hogy egyfajta szembenállás van az elit, és a többi társadalmi osztály között, amelynek az áll a háttérben, hogy a magasabb társadalmi osztályokba tartozó egyének nem foglalkoznak alacsonyabb sorú embertársaikkal. Ez azonban erre az esetre csak részben igaz. Ugyanis az elit nagy része törődik az alacsonyabb sorból származó emberekkel, azért, mert idejekorán fölismerete, hogy a hatalma ezen áll; de köszönhető annak is, hogy ez a tradícióiknak része¹¹. Ezért lehet az, hogy az elitnek csak egy kis részéről mondja azt a társadalom számottevő

⁸ Afgán alkotmány.

⁹ Afgán választási törvény.

¹⁰ Bourdieu, 1978: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése: Tanulmányok.

¹¹ Korán, 1987.

hányada, hogy korrup¹², azaz hivatását nem kellő körültekintéssel végzi el. Bár más vélemények szerint a korrupció, mint olyan, nem létezik. Ennek az lehet a magyarázata, hogy náluk bizonyos fogalmakat nem tisztáztak pontosan, és nem értik, hogy a nyugati világban mit értenek alatta. Ez is egy olyan jellemzője az afgán társadalomnak, amely mutatja a keleti, és a nyugati társadalmak közötti különbséget. Attól azonban, hogy egy fogalmat még nem tisztáztak egy adott környezetben, nem jelenti azt, hogy nem létezik.

Az a társadalmi csoport, amely nem élvezi a társadalom döntő többségének tiszteletét: a *bürokraták*. Ugyanis róluk az a közvélekedés, hogy a leginkább korrup¹³ réteg a társadalmon belül. Ezt bizonyítják az afgán társadalomról készült közvélemény-kutatások¹³, amelyekből látszik, hogy az afgán misszió második fele óta a társadalom megítélése a bürokratákat illetően nemhogy javult volna, inkább csak romlott. Más oldalról megközelítve a bürokraták megítélésének kérdésénél hozzá kell tenni a köz véleményéhez azt a megjegyzést, hogy Afganisztánban nem a hivatalnokok keresnek a legjobban, hanem a tolmácsok. Ily módon tehát érthető, hogyha a bürokraták a hivatali megélhetési forrás mellett más forrásokat is felkutatnak.

A *felső középosztály* jóval szélesebb réteget, és nagyobb létszámot jelent, mint az elit. Ebbe a csoportba, amennyiben a vagyoni besorolást vesszük alapul, azok tartoznak, akik a létminimum felett élnek, de nem tartoznak az elithez, és a bürokratákhoz. Ha a képzési kritériumot tekintjük, akkor azok az emberek tartoznak ide, akik magasabb képzettséggel rendelkeznek, mint a létminimum alatt élő emberek, ugyanakkor jóval kevesebb a tudásuk, gyakorlatuk, tapasztalatuk, mint az elitben lévő társaiknak.

Akármelyik jellemzőt tekintjük is alapnak, azt lehet mondani, hogy ebbe a társadalmi osztályba tartozik az értelmiség jelentős része, a magasabb képzettségű, diplomás, vagy valamilyen végzettséggel rendelkező átlagemberek, valamint a rendvédelmi szervek dolgozói. Illetőleg ide tartoznak még a magánpraxissal (még) nem rendelkező orvosok, ügyvédek is. Erre a társadalmi osztályra jellemző a képlékenysé^g, és a nagyfokú heterogenitás. Az előbbi azért lehet, mert az eddigi társadalmi reformokat figyelembe véve még változik a létszám, hiszen a reformok még nem értek véget. Utóbbi pedig azért lehet, mert ebbe a társadalmi osztályba magasabb, és alacsonyabb szintről is be lehet kerülni.

12 Afghanistan in 2008: A Survey of the Afghan People.

13 Charney, C. - Nanda, R. - Yakatan, N., 2004: Voter Education Planning Survey: Afghanistan 2004 National Elections (A Report Based on a public opinion poll), Afghanistan in 2006: A Survey of the Afghan People, Afghanistan in 2007: A Survey of the Afghan People, Afghanistan in 2008: A Survey of the Afghan People and Afghanistan in 2009: A Survey of the Afghan People.

Az *alsó középosztály* is egy jelentősebb létszámot foglal magába, hiszen ide tartoznak azok, akik nem rendelkeznek különösebb képesítéssel. A létminimum közelében élnek, és valamilyen kétékezi munkából tartják el magukat. Közöttük különbség tehető a szerint, hogy az iskolai képzettségük milyen, illetőleg milyen foglalkozást űznek, és azért milyen fizetést kapnak. De különbséget tehetünk köztük a szerint is, hogy milyen életkorúak, melyik nemhez tartoznak, és hol élnek.

Mindezeket figyelembe véve elég színes társadalmi csoportot kapunk, amelynek a társadalomban elfoglalt pozíciója miatt kevés esélye van arra, hogy följebb kapaszkodjon a ranglétrán. Ez különösen igaz a gyermek, és fiatalkorúakra¹⁴, ugyanis azért, hogy segítsenek a családjuknak, iskola mellett (helyett) dolgozni kényszerülnek, ami ugyan egyfelől (rövidtávon) pozitív, másfelől viszont, főleg hosszútávon, meglehetősen negatív hatású.

Ez az a társadalmi osztály, amelynek tagjai nagyon gyakran kerülnek rosszabb körülmények közé, köszönhetően a szociális ellátórendszer még meglévő hiányosságainak. Ugyanis a segélyek, és támogatások rendszere még nem annyira kiépült Afganisztánban¹⁵, mint a tőle nyugatabbra lévő államoknál, ezért ha bekövetkezik egy előre nem látható, és nem várt esemény, akkor az sok esetben megpecsételi az adott egyén, vagy család további sorsát és körülményeit.

A társadalom *legalsó rétegét* a létszám 40%-át kitevő munkanélküliek adják – bár a népszámlálók nem tettek különbséget a diák, és a tényleges munkanélküli között. Az ebbe az osztályba tartozó egyénekre általában jellemző, hogy a létminimum alatt élnek. Ez az a társadalmi csoport, amelynek tagjai közül a nincstelenség, és a kilátástalanság miatt kerül ki a legtöbb terrorista, illetőleg ennek a csoportnak a tagjai döntenek úgy egy idő után megelégedve a kilátástalanságot, hogy máshol folytatják az életüket a jobb lehetőségek, és megélhetés reményében¹⁶. Mindezeket figyelembe véve még mindig nagy számot jelentenek a társadalom egészére nézve.

Mindazonáltal ez az a társadalmi réteg, ahol **elindult egyfajta változás**, méghozzá az által, hogy főleg vidéken, ahol az emberek a földművelésből élnek, a családfenntartó szerepét férfi híján a nő vette át¹⁷. Tehát azt mondhatjuk, hogy elindult egyfajta „emancipációs” folyamat,

14 Afghanistan: Poverty forces children to quit school to work, 2004, és Ayari, F., 2009: Children carrying the burden of work in Afghanistan.

15 S/2008/782-es számú ENSZ BT misszió beszámoló.

16 S/2003/1074-es számú ENSZ BT misszió beszámoló, S/2006/935-ös számú ENSZ BT misszió beszámoló, S/2008/782-es számú ENSZ BT misszió beszámoló.

17 Summary of the Afghan Risk and Vulnerability Assessment 2007/8: A profile of Afghanistan, 2007.

de az alapvető gondokon, hogy vidéken nincs infrastruktúra, nincsenek munkalehetőségek, rossz a víz, és energiaellátás minősége, vagy egyáltalán nincs is, még ez sem javít¹⁸.

A fent leírtakból látszik, hogy az afgán társadalom még hibákkal, és hiányosságokkal küzd. A körülményekből adódóan a **szerkezete még képlékeny**, tehát változni fog. Mindazonáltal a helyzet nem olyan rossz, mint azt a vizsgált adatok mutatják, ugyanis például a munkanélküliséget 40%-ra becsülik, de a foglalkoztatásba a gyermekmunka is beletartozik, tehát más forrás szerint a munkanélküliség mértéke 7%, ami azért nem rossz arány¹⁹, bár nézőpont kérdése, hogy ki, mit tekint annak²⁰.

Ugyanakkor a társadalom számára a legégetőbb problémát nem a hierarchiabeli eltérések okozzák, hanem az, hogy az ország magán viseli az elmúlt 30 esztendő megpróbáltatásának minden maradékát. Valamint, hogy ők úgy látják, hogy számukra nincs kilátás a felemelkedésre, s megoldatlanok az infrastrukturális problémák épp úgy, mint a korrupció²¹.

3. Az afgán társadalom horizontális tagolódása.

Az előbb bemutatott vertikális társadalmi tagolódáson túl van horizontális megoszlás is, amelyet szintén lehet több szempontból vizsgálni. Afganisztánra is igaz, hogy van vallási, és etnikai megosztottság, azonban ezekről már számos mű született. Az állam és egyház viszonyát e helyütt nem kívánjuk taglalni, helyette inkább a centrum-periféria ellentétet, szembenállást szeretnénk bemutatni.

Ez a szembenállás, vagy ha úgy jobban tetszik törésvonal, több szempontból is érdekes. Egyrészt érdekes, mert Afganisztán több, mint a tálibok, és cselekményeik összegzése, másrészt érdekes, mert idáig a társadalomról csak számsorok, és közvélemény-kutatások születtek. Harmadrészt fontos, mert látszódik rajta a reformok hatása, elfogadottsága, s hiányosságai.

Ez az ellentét Afganisztánban két aspektusból vizsgálható: egyrészt Kabul, mint főváros, és az összes többi közigazgatási egység (centrum-periféria). Másrészt vizsgálhatjuk úgy is, hogy város, és vidék, ugyanis a város is tekinthető egyfajta centrumnak, és a vidék is egyfajta perifériának.

¹⁸ S/2008/782-es számú ENSZ BT misszió beszámoló.

¹⁹ Summary of the Afghan Risk and Vulnerability Assessment 2007/8: A profile of Afghanistan, 2007.

²⁰ Az afgán statisztikák minden olyan embert munkanélkülinek tekintenek, aki nem dolgozik. Nyugati értelemben azonban nem munkanélküli a diák, a nyugdíjas, a kismama stb. Tehát a két szám közti differenciát a két felfogás közti különbség adja.

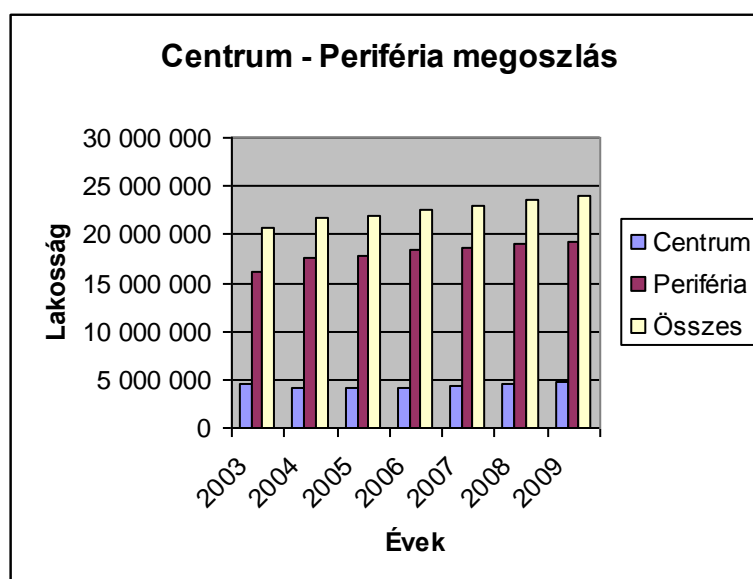
²¹ Afghanistan in 2009: A Survey of the Afghan People.

3.1. Centrum-periféria törésvonal.

Ha a Kabul, és a többi közigazgatási egység viszonyát tekintjük, akkor ezt tehetjük politikai, gazdasági, és biztonságpolitikai szempontból. Ha *politikai szempontból* szemléljük ezt a fajta szembenállást, akkor azt lehet mondani, hogy a fővárosban található meg az összes közigazgatási, és államigazgatási szerv, valamint infrastrukturálisan, és információ ellátottság tekintetében Kabul és környéke mondható a legfejlettebbnek²². Ha tehát innen nézzük akkor tekinthető a főváros, akár „vízfejűnek” is.

A magas fokú fejlettség azonban nem járt együtt a lakosság arányos növekedésével is, melyet a következő táblázat szemléltet:

2. ábra: Centrum – Periféria megoszlás Afganisztánban, a lakosság szám arányában.

Forrás: <http://www.cso.gov.af/demography/population.html> (2010-01-18). /szerkesztette:

Gregovszki Judit és Orbán Zita/.

A táblázat adataiból világosan kitűnik, hogy a lakosság szám növekedésével arányosan nőtt a centrumban, és a vidéken (periférián) élők aránya is. Azonban még mindig a vidéken élők vannak többen. Vagyis a biztonság megteremtése, és a fővárosi infrastruktúra kiépítése nem járt együtt a társadalom ide irányuló belső migrációjával. Ennek egyrészt az az oka, hogy a vidéken élők jobban össze tudnak fogni bármely cél elérése érdekében. Másrészt az is állhat a

háttérben, hogy vidéken kisebb a korrupció mértéke²³, mint a centrumban, tekintve, hogy nem ott vannak az államigazgatási szervek.

Más oldalról megközelítve ezt a felvetést viszont azt lehet mondani, hogy vidéken nyitottabbak az új társadalmi trendekre, azaz jobban elfogadják a női családfenntartót, míg városban dominánsabb a régi patriarchális hagyomány. Így a vidéken a női családfenntartóval élő családok nem költözhetnek a városba, mert ott a városi lakosság kizárja a sorai közül a megszokottól eltérő embereket, családokat²⁴.

Megint más oldalról megközelítve a lakosság eltérő megoszlását a centrum, és a periféria között, azt lehet mondani, hogy bár a szövetségesek Kabulra, és környékére, valamint a fejlettebb régiókra koncentrálnak jobban, azért a háborús cselekmények a fejletlenebb régiókban is nyomot hagytak, bár a szövetségi jelenlét ott kevésbé hangsúlyos. Ezt a következő ábra szemlélteti:

3. ábra: Szövetséges erők jelenléte Afganisztánban, 2009-ben:

Forrás: http://www.nato.int/isaf/docu/epub/maps/graphics/afganistan_prt_rc.jpg (2010-02-05) /szerkesztette: Gregovszki Judit és Orbán Zita/.

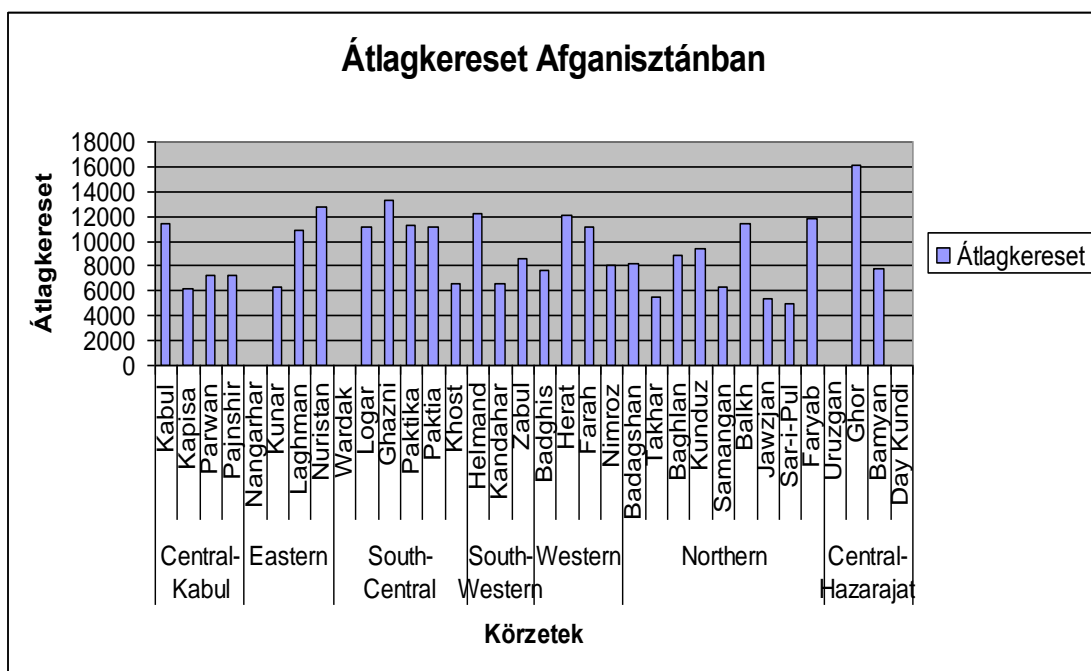
²³ Afghanistan in 2009: A Survey of the Afghan People.

²⁴ Minden kultúrában ott megy végbe először társadalmi reform, amelyet a leginkább sújtott az előző társadalmi, politikai stb. válság.

A térkép jól bemutatja, hogy északon és nyugaton relatíve kevesebb a szövetséges katoná (10 150 fő), mint Kabulban, és környékén, valamint a déli és a keleti területeken (74 000 fő)²⁵. Ugyanakkor az is igaz, hogy ebből az eltérésből adódóan a vidékiek más kapcsolatot tudtak kialakítani a szövetséges haderő katonáival, amely lehetővé tette a hatékony együttműködést, és helyreállítást.

Ha a centrum-periféria szembenállást *gazdasági szempontból* nézzük, akkor arra lehetne számítani, hogy Kabulban és környékén jobban keresnek, mint vidéken. Ezt azonban a talált adatok alapján cáfolnunk kell:

4. ábra: Átlagkereset Afganisztánban, a városokban, kerületenként, és tartományonként, 2008-ban.

Forrás: <http://www.molsamd.gov.af/Documents/labormarketsurvey.pdf> (2010-01-20)

/szerkesztette: Gregovszki Judit és Orbán Zita/.

A táblázat adatai alapján elmondható, hogy az átlagfizetések az egyes régiókban nagyon hasonlóak egymáshoz, és a fizetési eltérések inkább a városok, és a vidékek között nyilvánulnak meg jobban. Ebből a szempontból nincs különbség a között, hogy valaki Kabulban dolgozik, vagy más úgymond vidéki településen.

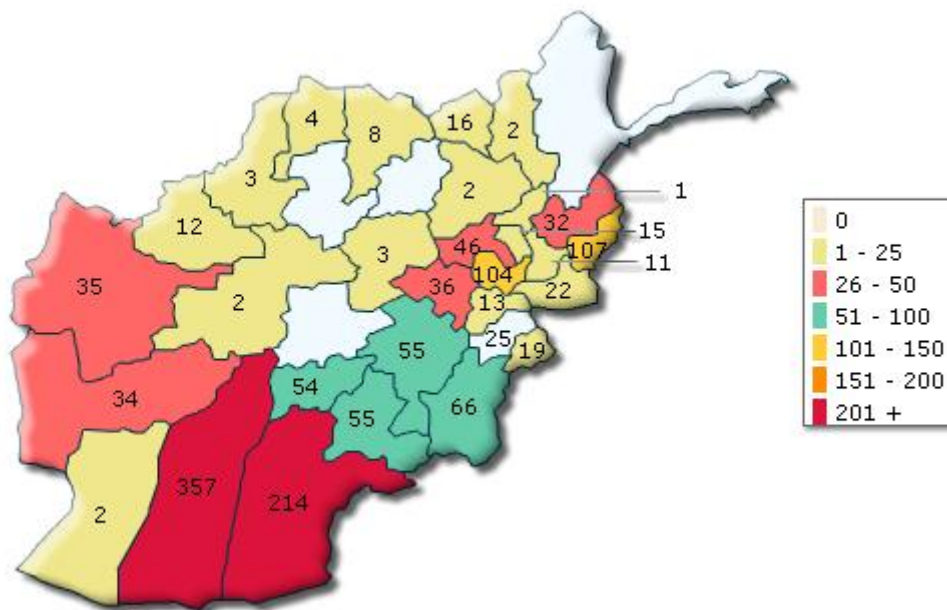
Más gazdasági szempontból viszont ez a szembenállás egy létező problémának tekinthető, ugyanis az a néhány cég, amelyik befektetést lát Afganisztánban nem vidékre költözött,

25 ISAF misszió honlapja.

hanem a fővárosba, és közvetlen közelébe²⁶. Ugyanis a fentebb említett indokok miatt ez jobban megérte, mintha vidékre telepítettek volna gyárat. Ugyanígy az is igaz, hogy Kabulban, és környékén, azaz a szűkebb értelemben vett centrumban az emberek jobb adottságokkal rendelkeznek képzettségi szempontból, mint vidéken. Ebből következik, hogy a fővárosban, és környékén a munkanélküliség kisebb, mint más városokban, illetőleg a vidéki településeken.

Ha a törésvonalat *biztonságpolitikai aspektusból* vizsgáljuk, akkor azt lehetne mondani, hogy, mivel Kabulra összpontosítják a nagyobb erőket, ott történik a legtöbb terrorakció, csakhogy mint azt az alábbi térkép is bemutatja, nemcsak Kabulban történnek terrorcselekmények, hanem a déli, és keleti területeken is²⁷:

5. ábra: Veszteségek Afganisztánban, 2009-ben, tartományonként.

Forrás: <http://www.icasualties.org/OEF/ByProvince.aspx> /szerkesztette: Gregovszki Judit és Orbán Zita/.

A térkép számadatait nézve több megállapítás is megfogalmazható. Az egyik nyilvánvaló tény, hogy vannak rizikósabb körzetek, és vannak olyan régiók, ahol viszonylag könnyű a békefenntartók dolga. Ahogy az már egy fentebbi ábrán (3. ábra) is bemutatásra került,

26 Islamic Republic of Afghanistan Ministry of Labor and Social Affairs, Martyrs and Disabled, 2008: An Urban Area Primary Source Study of Supply & Demand in the Labor Market.

27 Fatalities by Province, in Afghanistan, in 2009.

Kabulban, és környékén fokozottabb a szövetségesek jelenléte. Ez egyrészt betudható annak, hogy gazdasági, és politikai szempontból egyenlőre centrumnak számít.

Ugyanakkor a fokozott szerepvállalás, és katonai jelenlét arányosan nagyobb veszteségekkel is jár együtt. Az is igaz e mellett, hogy a fokozott terrorveszély miatt a reformok háttérbe szorulnak ezeken a területeken, ugyanis a szövetséges erőknek előbb a biztonságot kell szavatolni, és csak ennek kivívása után lehet az újjáépítéssel foglalkozni. Ezekkel együtt jár az is, hogy tevékenységük révén, valamint megnövekedett létszámuk miatt a szövetséges erők is célponttá váltak. Ezt szintén alátámasztják a térképen ábrázolt veszteségek.

Ezekből következik, hogy a terrorizmus²⁸ is folyamatosan fejlődik, és az egyes cselekmények arra irányulnak, hogy részleges zavart okozzanak az adott terület, régió, vagy akár a főváros életében, mert, ha ezt sikerül elérniük, akkor az nagy valószínűséggel az egész országra kihat. Ugyanakkor azt is fontos hozzátenni, hogy vannak olyan területek a térképen, ahol nem történt semmilyen cselekmény, amely veszteséget idézett volna elő, illetőleg ahonnan nincs adat. Ez azért lehet, mert ezek a területek kevésbé fejlett régiók, alacsonyabb életszínvonallal, és rosszabb életkörülményekkel, mint a szomszéd területek. Ebből adódóan ezek kevésbé érdekesek a terroristák számára.

A leírtakból következik, hogy **Kabul** gazdasági és biztonsági szempontból **bizonyos mértékig kivételezett helyzetben van**, hiszen ide irányul a közfigyelem, a külföldi befektetők tőkéje, valamint a szövetséges erők is inkább erre a térségre fókuszálnak. Azonban ez a kivételezett helyzet némi irigykedésre ad okot a vidéki lakosság körében, akik ezt a fajta kivételezést úgy értelmezik, mintha velük senki sem törődne, ezért a vidékiek körében sokkal több a rendszerrel szemben elégedetlenek száma, mint a városiaknál²⁹.

3.2. Város-vidék törésvonal.

A centrum-periféria ellentét másik szemszöge a város-vidék szembenállás. Ennek *alapját* az eltérő életmód, mentalitás, és az eltérő lehetőségek adják³⁰. Vidéken az emberek elsősorban földművelésből, és állattartásból élnek. Városon valamilyen munkáért kapnak

²⁸ Bár vannak más megnevezései is az afganisztáni eseményeknek, mi a mégis a schmitti besorolásnál maradtunk a könnyebb érthetőség kedvéért.

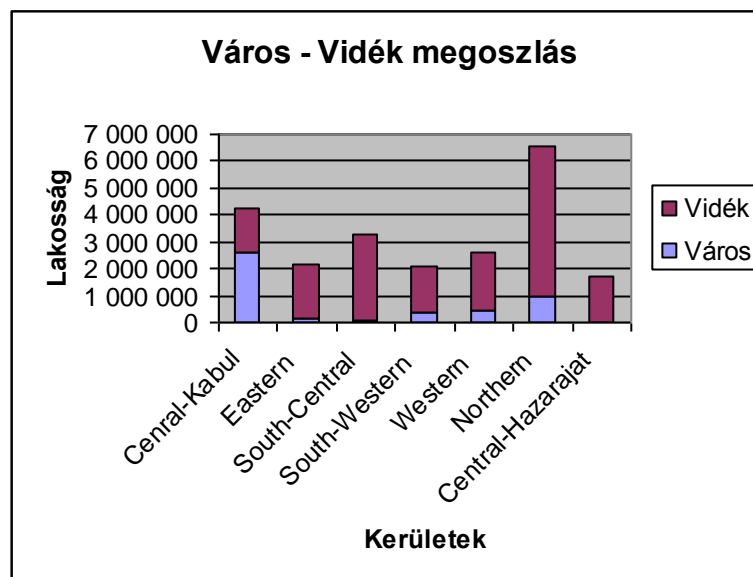
²⁹ Charney, C. - Nanda, R. - Yakatan, N., 2004: Voter Education Planning Survey: Afghanistan 2004 National Elections (A Report Based on a public opinion poll), Afghanistan in 2006: A Survey of the Afghan People, Afghanistan in 2007: A Survey of the Afghan People, Afghanistan in 2008: A Survey of the Afghan People and Afghanistan in 2009: A Survey of the Afghan People.

³⁰ Summary of the National Risk and Vulnerability Assessment 2007/8: A profile of Afghanistan, 2007.

fizetést. Városon nem jelent problémát, ha valaki egyik napról a másikra elveszti az állását, mert szinte rögtön talál magának valami mást³¹, viszont vidéken más a helyzet, ott nem lehet olyan gyorsan új megélhetési forrást találni. De ugyanígy akkor is nehéz helyzetben vannak, ha a családfővel történt valami.

Ha nem az általános emberi jellemzőket vesszük figyelembe, hanem olyan mérhető számokkal operálunk, mint az urbanizáció mértéke, és az adott területen élő lakosság aránya, akkor ennél is érdekesebb képet kapunk, melyet a következő táblázat mutat be:

6. ábra: Város – vidék megoszlás Afganisztánban, a lakosságszám arányában, kerületenként, 2006-os adatok alapján.

Forrás: <http://www.citypopulation.de/Afghanistan.html> (2010-01-18). /szerkesztette: Gregovszki Judit és Orbán Zita/.

A grafikon adataiból több megállapítás is elmondható. Az egyik, hogy a központban, azaz Kabulban, és környékén hasonlít egymáshoz a város, és vidék aránya. A másik, hogy ettől eltekintve többségben vannak a vidékiek, ami azt jelenti, hogy sokkal többen élnek a rosszabb életkörülmények között. Ennek az áll a háttérében, hogy az emberek többsége alacsonyan iskolázott³², illetve vannak olyan területek – pontosan a már említett terrorista veszély, és biztonsági kockázat miatt³³ –, ahova a felmérők nem mentek el elkészíteni a felmérést.

31 Islamic Republic of Afghanistan Ministry of Labor and Social Affairs, Martyrs and Disabled, 2008: An Urban Area Primary Source Study of Supply & Demand in the Labor Market.

32 Summary of the National Risk and Vulnerability Assessment 2007/8: A profile of Afghanistan, 2007.

33 Fatalities by Province in Afghanistan, in 2009.

Az is hozzátartozik a város-vidék ellentét ismertetéséhez, elemzéséhez, hogy a városban élő afgánokról sokkal pontosabb adatokkal bírunk, mint a vidékieket illetően. Így az utóbbi réteget csak megbecsülni lehet, s a meglévő kutatások is csak családokról beszélnek összességében, nem pedig egyénekről.

A közvélemény-kutatások kérdéseire adott válaszaikból kiderült, hogy a *legnagyobb problémának* az ivóvíz, és energia hiányát tekintik, valamint a rossz infrastrukturális körülményeket, melyek megnehezítik az életüket. Azonban a város-vidék ellentétnek van pozitív oldala is, ez pedig a már említett társadalmi fejlődési folyamat. Ez azért alakult így, mert a háború, és a terrortámadások miatt nagyon sok család vidéken elvesztette a családfenntartót, akinek a funkcióját sok esetben a nő vette át. Ez a fajta alulról jövő reform valamikor a jövőben vélhetően találkozik majd a törvény alkotók női kvótára vonatkozó törekvésével, és ezzel beváltja majd a hozzá fűzött reményeket.

Összességében nézve tehát a város-vidék ellentét egyfelől **az univerzális emberi tulajdonságokon alapszik**, másfelől az eltérő fejlettség kristályosította ki. Ebből bármely más társadalomban lehetett volna akár nagyobb probléma is, azonban, hogy mégsem lett, az talán a nemzetközi jelenlétnek is köszönhető. Ebből **indult el az a fejlődési folyamat**, amely a vidéket a városokhoz zárkóztatja fel, és amely lehetővé teszi azt, hogy a város és a vidék között ne legyenek akkora nagy különbségek, mint amilyenek alapesetben vannak.

4. Összegzés.

Az eddig leírtakból elmondható tehát, hogy az afgán társadalom **nagy létszámú, heterogén, és torz szerkezetű**. A magas lélekszám, és a heterogenitás nem jelent problémát, viszont a torz társadalmi felépítés vezethet bonyodalmakhoz. Erről a torzulásról azonban fontos megjegyezni, hogy **nem rögzült, hanem még változni fog**, köszönhetően annak, hogy a társadalmi fejlődés, ahogy a politikai berendezkedés fejlődése is még csak mostanában indult el igazán. Tehát a mostani képnél egy jóval árnyaltabb, és összetettebb képet fogunk látni a közeljövőben.

Fontos tudni azt is, hogy **a társadalomban elindult egy kétirányú reformfolyamat**, amely megfelel a modern nyugati államok trendjeinek. Ez Afganisztánban úgy nyilvánul meg, hogy a politikai vezetés megadta a kereteit, azaz a szabályokat, a társadalom pedig elindította saját magát az oda vezető úton. Ennél a résznél azonban fontos hozzátenni, hogy nagyon könnyen rossz irányba fordulhat a tendencia abban az esetben, hogyha a rendszerépítésben résztvevők nem fordítanak kellő figyelmet ezen reformok helyes véghezvitelére. Tehát sok

egyéb más mellett arra is figyelni kell, hogy ezek a reformok helyes irányba vigyék a társadalomfejlődést.

A társadalmi ellentétek egy kissé bonyolultabbak, mint a társadalomfejlődés trendje, ugyanis a jelenlegi társadalmi felépítésből, valamint a történelmi hagyományokból³⁴ következik, hogy ellentétek alakultak ki az afgán társadalmon belül, köszönhetően a több éves háborúnak, valamint az eltérő infrastrukturális fejlettségnek. Az ilyen problémákra a nyugati államokban adott választ nem kell bemutatni. Afganisztánban ilyen mindenki által ismert ellenvéleményt azért nem látunk, mert a társadalom még nem áll olyan fejlettségi szinten, hogy a kritikájának ily módon adjon hangot. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezeket a meglévő problémákat nem kell, vagy ne lehetne orvosolni.

A megoldásokat egyfelől az jelenti, hogy hatékonyabban lépnek fel a terrorizmus ellen, másfelől pedig az jelenti, hogy ezzel párhuzamosan gyorsabb fejlesztéseket hajtanak végre az infrastruktúra területén. Ebből következően várhatóan javulni fog az emberek összes életkörülménye, és ennek következményeként javulni fog a társadalom megítélése is.

³⁴ Németh (szerk.), 2005: 20. századi egyetemes történet, 2. kötet, és Vadász (szerk.), 1998: 19. századi egyetemes történet: 1789-1890.

5. Felhasznált irodalom.

Afgán Alkotmány, forrás: http://www.afghan-web.com/politics/current_constitution.html (2010-01-30).

Afgán Statisztikai Hivatal honlapja, forrás: <http://www.cso.gov.af/> (2010-01-30).

Afgán választási törvény, forrás: http://www.afghan-web.com/politics/storage/election_law.pdf (2010-01-30).

Afghanistan in 2006: A Survey of the Afghan People, forrás: <http://asiafoundation.org/resources/pdfs/AGsurvey06.pdf> (2010-01-02).

Afghanistan in 2007: A Survey of the Afghan People, forrás: <http://asiafoundation.org/resources/pdfs/AGsurvey07.pdf> (2010-01-02).

Afghanistan in 2008: A Survey of the Afghan People, forrás: <http://asiafoundation.org/resources/pdfs/Afghanistanin2008.pdf> (2010-01-02).

Afghanistan in 2009: A Survey of the Afghan People, forrás: <http://asiafoundation.org/resources/pdfs/Afghanistanin2009.pdf> (2010-01-02).

Afghanistan: Poverty forces children to quit school to work, 2004, forrás: <http://www.irinnews.org/report.aspx?reportid=24406> (2010-01-30).

Ayari, Farida, 2009: Children carrying the burden of work in Afghanistan, forrás: http://www.unicef.org/infobycountry/afghanistan_50072.html (2010-01-30).

Bourdieu, Pierre, 1978: A társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődése: Tanulmányok, Gondolat Könyvkiadó, Budapest.

CIA World Factbook, Afganisztán, forrás: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html> (2010-01-30).

Charney, Craig – Nanda, Radhika – Yakatan, Nicole, 2004: Voter Education Planning Survey: Afghanistan 2004 National Elections (A Report Based on a public opinion poll), forrás: <http://asiafoundation.org/resources/pdfs/afghanvoter04.pdf> (2010-01-02).

Fatalities by Province in Afghanistan, in 2009, forrás: <http://www.icasualties.org/OEF/ByProvince.aspx> (2010-02-05).

Henjak, Andrija, 2008: Political Cleavages and Socioeconomic Context: History, Welfare State, Deindustrialization and Variation in Patterns of Political Divisions in Advanced Industrial Countries, forrás: <http://web.ceu.hu/polsci/ADC/2008/papers/AndrijaHenjak.pdf> (2010-02-01).

Immerfall, Stefan – Therborn, Göran (szerk.), 2009: Handbook of European Societies: Social Transformation in the 21st Century, forrás:

<http://books.google.co.uk/books?id=880rr6t5POQC&printsec=frontcover&dq=Handbook+of+European+Societies&lr=&hl=hu&cd=1#v=onepage&q=&f=false> (2010-02-01).

ISAF misszió honlapja, forrás: <http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/placemat.pdf> (2010-01-31).

Islamic Republic of Afghanistan Ministry of Labor and Social Affairs, Martyrs and Disabled, 2008: An Urban Area Primary Source Study of Supply & Demand in the Labor Market, forrás: <http://www.molsamd.gov.af/Documents/labormarketsurvey.pdf> (2010-01-30).

Korán, 1987, Helikon Kiadó Kft, Budapest.

Lipset, Seymour Martin – Rokkan Stein, 1990: Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments in Mair, Peter (szerk.), 1990: The West European Party System, Oxford University Press, Oxford, 91-111. o., elérhető: <http://janda.org/c24/Readings/Lipset&Rokkan/Lipset&Rokkan.htm> (2010-01-13).

Németh István (szerk.), 2005: 20. századi egyetemes történet, 2. kötet, Osiris Kiadó, Budapest.

S/2003/1074-es számú ENSZ BT misszió beszámoló, forrás: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/606/22/PDF/N0360622.pdf?OpenElement> (2010-01-30).

S/2006/935-ös számú ENSZ BT misszió beszámoló, forrás: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/631/38/PDF/N0663138.pdf?OpenElement> (2010-01-30).

S/2008/782-es számú ENSZ BT misszió beszámoló, forrás: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/645/44/PDF/N0864544.pdf?OpenElement> (2010-01-30).

Schmitt, Carl, 2002: A politikai fogalma: válogatott politika- és államelméleti tanulmányok, Osiris Kiadó – Pallas Stúdió – Attraktor KFT, Budapest.

Summary of the National Risk and Vulnerability Assessment 2007/8: A profile of Afghanistan, 2007, forrás: <http://nrva.cso.gov.af/Broschure%20English-Final.pdf> (2010-01-30).

Vadász Sándor (szerk.), 1998: 19. századi egyetemes történet: 1789-1890, Korona Kiadó, Budapest.